

O TYM, CO ISTNIEJE

Willard Van Orman Quine

- omówienie artykułu

AGENDA

- Sylwetka W.V. Quine'a.
- Spór między Iksińskim a Ygrekowskim: broda Platona.
- Teoria deskrypcji Russella a metoda parafraz Quine'a.
- Spór o uniwersalia.
- Kryterium zobowiązań ontologicznych.
- Filozofia matematyki: byty matematyczne.
- Procedura określania zobowiązań ontologicznych teorii naukowych.

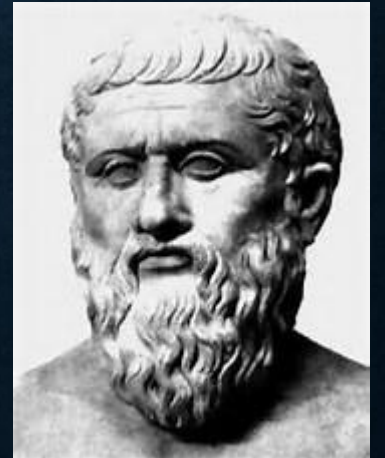
BIOGRAFIA

- 1908 rok-2000 rok.
- Studiował matematykę i filozofię na Harvardzie.
- Za rozprawę doktorską dostał nagrodę – stypendium z Harvardu, w ramach którego odwiedził w latach 1932-1933 Europę.
- W trakcie II wojny światowej porzucił filozofowie, wstąpił do marynarki.
- Po II wojnie został profesorem na Harvardzie.
- Artykuły: „O tym, co istnieje” (1948), „Dwa dogmaty empiryzmu” (1951), „O poglądach Carnapa na ontologię” (1951), „Epistemologia znaturalizowana” (1969).
- Książki: „Słowo i przedmiot” (1960), „Od bodźca do nauki” (1995).

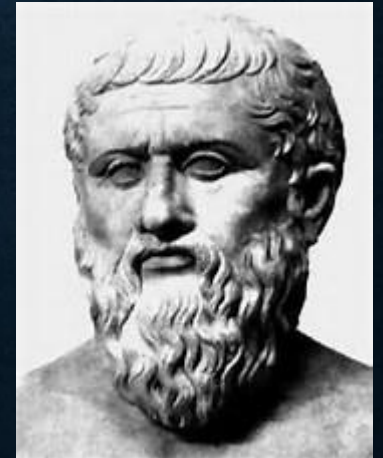
BRODA PLATONA

- Na czym polega problem określany mianem „brody Platona”?

BRODA PLATONA

- Na czym polega problem określany mianem „brody Platona”?
- Quine: „Jest to stara platońska zagadka niebytu. Niebyt musi w pewnym sensie być, gdyż inaczej – czym jest to, czego nie ma? Tej powikłanej doktrynie można by nadać miano brody Platona. Historycznie rzecz biorąc, okazała się ona bardzo twarda, stępując często ostrze brzytwy Ockhama” (Quine 1948/2000: 29-30).

BRODA PLATONA

„Tak też mniej więcej tok myśli prowadzi filozofów podobnych Iksińskiemu do stwierdzenia istnienia w przypadkach, w których skądinąd chętnie by istnieniu zaprzeczali. Oto weźmy Pegaza. Gdyby Pegaza nie było – rozumuje Iksiński – to używając tego słowa, nie mówilibyśmy o niczym; wobec tego nawet powiedzenie, że Pegaz nie istnieje, byłoby nonsensem. Sądząc, że w ten sposób wykazał, że istnieniu Pegaza nie można zaprzeczyć bez popadnięcia w sprzeczność, Iksiński konkluduje, że Pegaz jest.” (Quine 1948/2000: 29-30)

SPÓR MIĘDZY IKSIŃSKIM A YGREKOWSKIM

SPÓR MIĘDZY IKSIŃSKIM A YGREKOWSKIM

I:Pegaz istnieje jako idea w umyśle.

SPÓR MIĘDZY IKSIŃSKIM A YGREKOWSKIM

I:Pegaz istnieje jako idea w umyśle.

- Pomieszanie pojęć: rzeczywistego i realnego.

SPÓR MIĘDZY IKSIŃSKIM A YGREKOWSKIM

I: Pegaz istnieje jako idea w umyśle.

- Pomieszanie pojęć: rzeczywistego i realnego.

Y: Pegaz istnieje jako nieurzeczywistniona możliwość.

SPÓR MIĘDZY IKSIŃSKIM A YGREKOWSKIM

I: Pegaz istnieje jako idea w umyśle.

- Pomieszanie pojęć: rzeczywistego i realnego.

Y: Pegaz istnieje jako nieurzeczywistniona możliwość.

- Kryterium istnienia: czasoprzestrzenność?

SPÓR MIĘDZY IKSIŃSKIM A YGREKOWSKIM

I: Pegaz istnieje jako idea w umyśle.

- Pomieszanie pojęć: rzeczywistego i realnego.

Y: Pegaz istnieje jako nieurzeczywistniona możliwość.

- Kryterium istnienia: czasoprzestrzenność?
- „Istnienie” i „być” wyrażają tę samą treść za pomocą kwantyfikatora egzystencjalnego.

SPÓR MIĘDZY IKSIŃSKIM A YGREKOWSKIM

I: Pegaz istnieje jako idea w umyśle.

- Pomieszanie pojęć: rzeczywistego i realnego.

Y: Pegaz istnieje jako nieurzeczywistniona możliwość.

- Kryterium istnienia: czasoprzestrzenność?
- „Istnienie” i „być” wyrażają tę samą treść za pomocą kwantyfikatora egzystencjalnego.

SPÓR MIĘDZY IKSIŃSKIM A YGREKOWSKIM

I: Pegaz istnieje jako idea w umyśle.

- Pomieszanie pojęć: rzeczywistego i realnego.

Y: Pegaz istnieje jako nieurzeczywistniona możliwość.

- Kryterium istnienia: czasoprzestrzenność?
- „Istnienie” i „być” wyrażają tę samą treść za pomocą kwantyfikatora egzystencjalnego.
- „Krajobraz pustynny”.

SPÓR MIĘDZY IKSIŃSKIM A YGREKOWSKIM

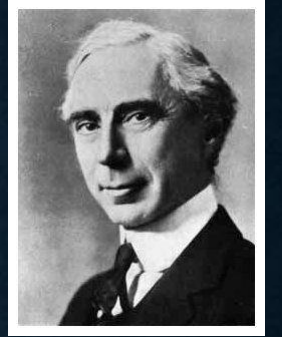
I: Pegaz istnieje jako idea w umyśle.

- Pomieszanie pojęć: rzeczywistego i realnego.

Y: Pegaz istnieje jako nieurzeczywistniona możliwość.

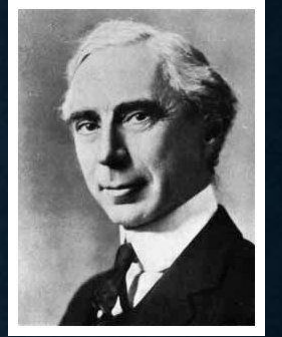
- Kryterium istnienia: czasoprzestrzenność?
- „Istnienie” i „być” wyrażają tę samą treść za pomocą kwantyfikatora egzystencjalnego.
- „Krajobraz pustynny”.
- Pojęcie „sprzeczności”.

TEORIA DESKRYPCJI RUSSELLA A PARAFRAZA QUINE'A

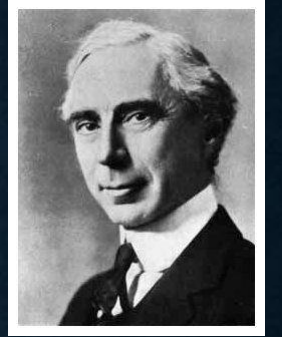
- „O denotowaniu” (1905): krytyka poglądów zgodnie z którymi należy utożsamić nazwy z odniesieniem.

TEORIA DESKRYPCJI RUSSELLA A PARAFRAZA QUINE'A

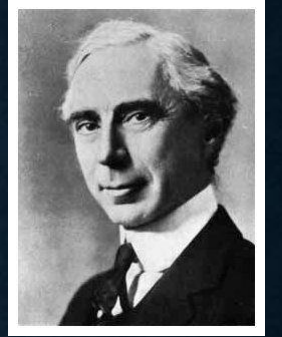
- „O denotowaniu” (1905): krytyka poglądów zgodnie z którymi należy utożsamić nazwy z odniesieniem.
- Rozważmy zdania:
 - (1) Złota góra nie istnieje.

TEORIA DESKRYPCJI RUSSELLA A PARAFRAZA QUINE'A

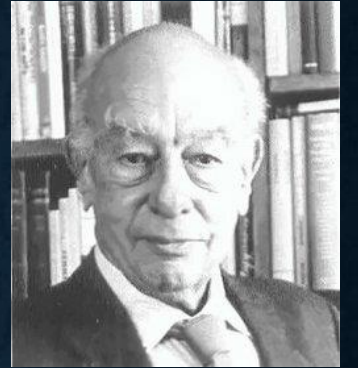
- „O denotowaniu” (1905): krytyka poglądów zgodnie z którymi należy utożsamić nazwy z odniesieniem.
- Rozważmy zdania:
 - (1) Złota góra nie istnieje.
 - (2) Obecny król Francji jest łysy.

TEORIA DESKRYPCJI RUSSELLA A PARAFRAZA QUINE'A

„Gdy zdanie o istnieniu lub o nieistnieniu interpretuje się w ramach teorii deskrypcji Russella, przestają w nim występować wszelkie wyrażenia pretendujące do roli nazw rzekomych bytów, których istnienia zdanie to dotyczy, w związku z tym sensowność tego zdania nie można już uzależnić od istnienia nowych bytów.” (Quine 1948/2000: 35).

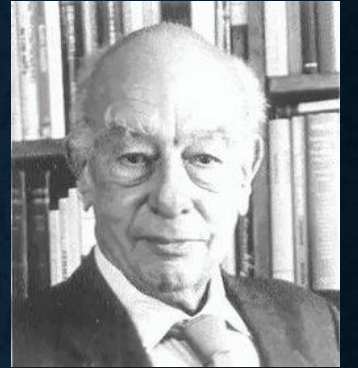
TEORIA DESKRYPCJI RUSSELLA A PARAFRAZA QUINE'A

Pod nazwą „Pegaz” kryje się deskrypcja:

„Skrzydlaty koń, który został schwytany przez Bellerofonta.” (1948/2000: 35)

TEORIA DESKRYPCJI RUSSELLA A PARAFRAZA QUINE'A

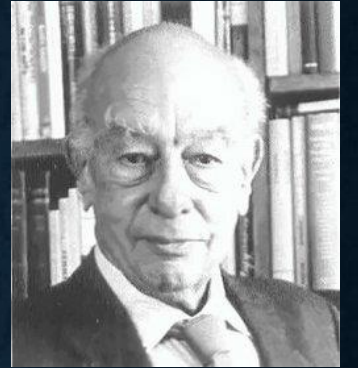

Pod nazwą „Pegaz” kryje się deskrypcja:

„Skrzydlaty koń, który został schwytany przez Bellerofonta.” (1948/2000: 35)

1) Istnieje przedmiot, który jest koniem: $K(x)$.

TEORIA DESKRYPCJI RUSSELLA A PARAFRAZA QUINE'A

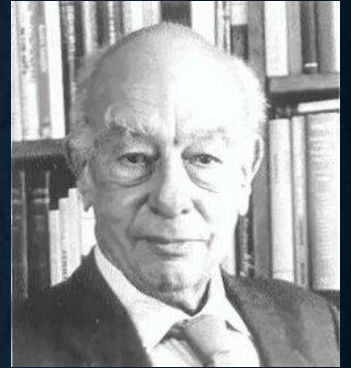

Pod nazwą „Pegaz” kryje się deskrypcja:

„Skrzydlaty koń, który został schwytany przez Bellerofonta.” (1948/2000: 35)

- 1) Istnieje przedmiot, który jest koniem: $K(x)$.
- 2) Istnieje przedmiot, który jest skrzydlaty: $S(x)$.

TEORIA DESKRYPCJI RUSSELLA A PARAFRAZA QUINE'A

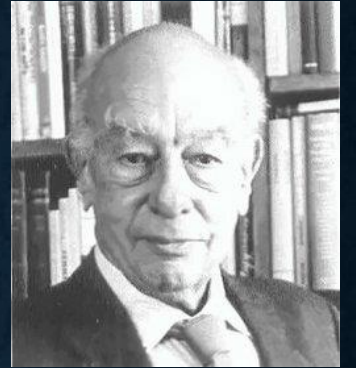

Pod nazwą „Pegaz” kryje się deskrypcja:

„Skrzydlaty koń, który został schwytany przez Bellerofonta.” (1948/2000: 35)

- 1) Istnieje przedmiot, który jest koniem: $K(x)$.
- 2) Istnieje przedmiot, który jest skrzydlaty: $S(x)$.
- 3) Przedmiot ten został schwytany przez Bellerofonta: $B(x)$.

TEORIA DESKRYPCJI RUSSELLA A PARAFRAZA QUINE'A

Pod nazwą „Pegaz” kryje się deskrypcja:

„Skrzydlaty koń, który został schwytany przez Bellerofonta.” (1948/2000: 35)

- 1) Istnieje przedmiot, który jest koniem: $K(x)$.
- 2) Istnieje przedmiot, który jest skrzydlaty: $S(x)$.
- 3) Przedmiot ten został schwytany przez Bellerofonta: $B(x)$.

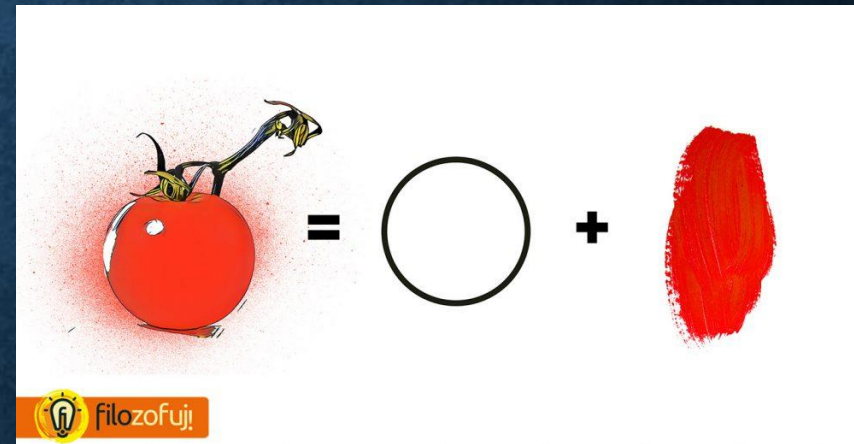
Powyższe zdanie jest fałszywe, ponieważ nie ma przedmiotu takiego, który posiadałby własności: $K(x)$, $S(x)$ oraz $B(x)$.

TEORIA DESKRYPCJI RUSSELLA A PARAFRAZA QUINE'A

„Nasze rozumowanie ma charakter całkiem ogólny. Iksiński i Ygrekowski przyjmowali, że nie można sensownie podtrzymywać twierdzenia typu „To-a-to nie istnieje”, w którym na miejscu „to-a-to” występuje prosty lub opisowy termin indywidualowy, o ile to-a-to nie istnieje. Założenie to okazuje się we wszystkich przypadkach całkowicie bezpodstawne, termin indywidualowy bowiem można zawsze rozwinąć w deskrypt indywidualowy bo – w sposób naturalny lub – sztucznie – ten zaś można z kolei zanalizować metodą Russella.” (Quine 1948/2000: 36)

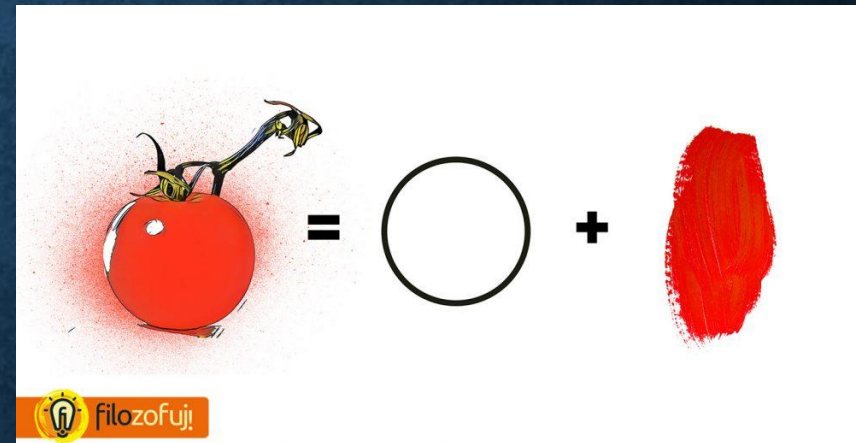
SPÓR O UNIWERSALIA

- O co chodzi w sporze o uniwersalia?

SPÓR O UNIWERSALIA

- O co chodzi w sporze o uniwersalia?
- Jak Quine rozwiązuje ten spór?

SPÓR O UNIWERSALIA

- I: przyjmując założenie, że jeżeli mamy nazwę, a w tym przypadku predykat „czerwony”, to musi być nazwą pewnego określonego przedmiotu uniwersalnego po to, aby miała sens.

SPÓR O UNIWERSALIA

- I: przyjmując założenie, że jeżeli mamy nazwę, a w tym przypadku predykat „czerwony”, to musi być nazwą pewnego określonego przedmiotu uniwersalnego po to, aby miała sens.
- Q: „Jedna droga, na której Iksiński mógłby próbować narzucić nam swą ontologię uniwersaliów, została zamknięta, zanim zajęliśmy się problemem uniwersaliów. Iksiński nie może już twierdzić, że każdy spośród predykatów, których używamy, taki jak <<czerwony>> czy <<jest – czerwony>>, musi być nazwą pewnego określonego przedmiotu uniwersalnego po to, by w ogóle miał sens. Widzieliśmy bowiem, że być nazwą czegoś to rzecz znaczenie bardziej specjalna, niż posiadać znaczenie.” (Quine 1948/2000: 39)

SPÓR O UNIWERSALIA

- I: <<Zgódźmy się>> – powiada – „na rozróżnienie pomiędzy znaczeniem a oznaczaniem, do którego przywiązujecie tak wielką wagę. Przyjmijmy też, że <<jest czerwony>>, <<pegazuje>> itp. nie są nazwami własności. Uznajecie jednak, że wyrażenia te mają znaczenia. Otóż znaczenia te – niezależnie od tego, czy są one tym, co nazywane, czy też nie – są jednak uniwersaliami.” (Quine 1948/2000: 39)

SPÓR O UNIWERSALIA

- I: <<Zgódźmy się>> – powiada – „na rozróżnienie pomiędzy znaczeniem a oznaczaniem, do którego przywiązujecie tak wielką wagę. Przyjmijmy też, że <<jest czerwony>>, <<pegazuje>> itp. nie są nazwami własności. Uznajecie jednak, że wyrażenia te mają znaczenia. Otóż znaczenia te – niezależnie od tego, czy są one tym, co nazywane, czy też nie – są jednak uniwersaliami.” (Quine 1948/2000: 39)
- Q: nie musimy przyjmować abstrakcyjnego bytu jakim jest „znaczenie”.

KRYTERIUM ZOBOWIĄZAŃ ONTOLOGICZNYCH

- Jak rozumiesz kryterium zobowiązań ontologicznych?

KRYTERIUM ZOBOWIĄZAŃ ONTOLOGICZNYCH

- Jak rozumiesz kryterium zobowiązań ontologicznych?

„Jednakże użycie zmiennych związanych jest jedynym sposobem mówienia, który ma konsekwencje w postaci decyzji ontologicznych. Używając domniemanych nazw nie stanowi to żadnego kryterium, zawsze bowiem można odmówić im charakteru nazw, gdy wśród rzeczy, do których stosują się nasze zmienne związane, nie ma odpowiedniego przedmiotu. Nazwy w istocie zupełnie bez znaczenia dla kwestii ontologicznych, bowiem – jak widzieliśmy na przykładzie „Pegaza” i „pegazowania” – można je zawsze przekształcić w deskrypty, które, jak wykazał Russell, dają się wyeliminować.” (Quine 1948/2000: 40-41)

KRYTERIUM ZOBOWIĄZAŃ ONTOLOGICZNYCH

- Kryterium zobowiązań ontologicznych: być uznany za przedmiot istniejący to po prostu i tylko tyle, co być zaliczanym do wartości zmiennych.

KRYTERIUM ZOBOWIĄZAŃ ONTOLOGICZNYCH

- Kryterium zobowiązań ontologicznych: być uznany za przedmiot istniejący to po prostu i tylko tyle, co być zaliczanym do wartości zmiennych.
- Kryterium zobowiązań ontologicznych w języku potocznym: należy zobowiązać się do uznania za istniejące takie przedmioty, do którego odnoszą zaimki „ktoś” lub „coś”.

KRYTERIUM ZOBOWIĄZAŃ ONTOLOGICZNYCH

- Kryterium zobowiązań ontologicznych: być uznany za przedmiot istniejący to po prostu i tylko tyle, co być zaliczanym do wartości zmiennych.
- Kryterium zobowiązań ontologicznych w języku potocznym: należy zobowiązać się do uznania za istniejące takie przedmioty, do którego odnoszą zaimki „ktoś” lub „coś”.
- Kryterium zobowiązań ontologicznych w języku logiki predykatów: „istnieje” taki przedmiot, który stanowi semantyczny korelat zmiennej związanej kwantyfikatorem egzystencjalnym – „Istnieje x takie, że...”.

KRYTERIUM ZOBOWIĄZAŃ ONTOLOGICZNYCH

- Zdanie do analizy:

(3) Niektóre elektrony są związane przez protony.

KRYTERIUM ZOBOWIĄZAŃ ONTOLOGICZNYCH

- Zdanie do analizy:

(3) Niektóre elektrony są związane przez protony.

W postaci kanonicznej:

(3') $\forall x \forall y [(E(x) \wedge P(y)) \wedge Z(x,y)]$

KRYTERIUM ZOBOWIĄZAŃ ONTOLOGICZNYCH

- Zdanie do analizy:

(3) Niektóre elektrony są związane przez protony.

W postaci kanonicznej:

(3') $\forall x \forall y [(E(x) \wedge P(y)) \wedge Z(x,y)]$

Istnieją takie byty jak protony i elektrony, ponieważ stanowią one semantyczny korelat zmiennej skwantyfikowanej.

KRYTERIUM ZOBOWIĄZAŃ ONTOLOGICZNYCH

- „Z drugiej strony, gdy mówimy, że niektóre gatunki zoologiczne krzyżują się, zobowiązuje nas to do uznania gatunków za szczególny rodzaj byty, choćby miały nimi być przedmiot abstrakcyjne. Konsekwencja ta obowiązuje w każdym razie dopóty, dopóki nie sparafrazujemy tego zdania tak, by stało się widoczne, że choć nasza zmienna kwantyfikacji pozornie odnosi się do gatunków, to w istocie jest to tylko sposób mówienia, którego można uniknąć.” (Quine 1948/2000: 41).

KRYTERIUM ZOBOWIĄZAŃ ONTOLOGICZNYCH

Zdanie do analizy:

(4) Niektóre gatunki zoologiczne krzyżują.

KRYTERIUM ZOBOWIĄZAŃ ONTOLOGICZNYCH

Zdanie do analizy:

(4) Niektóre gatunki zoologiczne krzyżują.

Można sparafrazować do postaci:

(5) Niektóre lwy krzyżują się z niektórymi tygrysami i tworzą potomstwo, lub niektóre niedźwiedzie krzyżują się z niektórymi słoniami i tworzą potomstwo, itp...

KRYTERIUM ZOBOWIĄZAŃ ONTOLOGICZNYCH

Zdanie do analizy:

(4) Niektóre gatunki zoologiczne krzyżują.

Można sparafrazować do postaci:

(5) Niektóre lwy krzyżują się z niektórymi tygrysami i tworzą potomstwo, lub niektóre niedźwiedzie krzyżują się z niektórymi słoniami i tworzą potomstwo, itp...

W postaci kanonicznej:

(5') $\forall x \forall y [L(x) \wedge T(y) \wedge K(x,y)]$ lub $\forall x \forall y [N(x) \wedge S(y) \wedge K(x,y)]$ lub....

FILOZOFIA MATEMATYKI: BYTY MATEMATYCZNE

- Czego dotyczy spór w filozofii matematyki?

FILOZOFIA MATEMATYKI: BYTY MATEMATYCZNE

- 1) Realizm: logicyzm (Frege, Russell, Carnap).
- 2) Konceptualizm: intuicjonizm (Poincare)
- 3) Nominalizm: formalizm (Hilbert)

FILOZOFIA MATEMATYKI: BYTY MATEMATYCZNE

- 1) Realizm: logicyzm (Frege, Russell, Carnap).
- 2) Konceptualizm: intuicjonizm (Poincare)
- 3) Nominalizm: formalizm (Hilbert)

Stanowiska 1)-3) głoszą konkurencyjne ontologie.

Quine proponuje ten spór rozstrzygnąć na poziomie semantycznym – stwarza ona wspólna podstawę do dyskusji i nie wikła nas w „brodę Platona”.

PROCEDURA OKREŚLANIA ZOBOWIĄZAŃ ONTOLOGICZNYCH

„Myślę, że przyjmowanie jakiegoś systemu ontologii jest w zasadzie podobne do przyjmowania teorii naukowej, powiedzmy – określonego systemu fizyki; mianowicie o ile postępujemy racjonalnie, to przyjmujemy najprostszy aparat pojęciowy, który pozwala objąć i uporządkować chaotyczny zbiór danych doświadczenia.” (Quine 1948/2000: 45)

DYSKUSJA

- 1) Czy zgadzasz się z Quinem, aby „istnienie” sprowadzić do bycia semantycznym korelatem zmiennej skwantyfikowanej?
- 2) Czy spory ontologiczne należy rozpatrywać na poziomie semantycznym?
- 3) Filozofia matematyki: realizm, intuicjonizm i formalizm – które stanowisko reprezentujesz?

PODSUMOWANIE

- Broda Platona.
- Kryterium zobowiązań ontologicznych.
- Kryterium identyczności.
- Slogan: „krajobraz pustynny”.
- Teoria deskrypcji Russella: metoda parafrazy

PODSUMOWANIE

- Wywiad z Quinem (istnienie liczb i abstrakcyjnych bytów)

<https://www.youtube.com/watch?v=9Lm1HW02zwo>

Wykład Daniela Bonevaca na temat artykuły „O tym, co istnieje”:

<https://www.youtube.com/watch?v=nNHrMs9flbk>